

Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Agenda 2030-delegationens slutbetänkande, dnr M2019/00661/S

Återvinningsindustrierna, ÅI, är en branschförening som företräder de privata återvinningsföretagen med en omsättning på 20 miljarder kronor och drygt 6 000 anställda. Medlemsföretagen hanterar årligen drygt 12 miljoner ton avfall och återvinningsbart material, varav ca 60 % återvinns till nya råvaror.

Det är dags för ett paradigmskifte, från linjära till cirkulära materialflöden. Återvinningsindustrierna stödjer den generella ansatsen att förutsättningarna för genomförandet av Agenda 2030 behöver stärkas, liksom att arbetet med hållbar utveckling – miljömässig, ekonomisk och social - förblir mycket viktigt även efter år 2030. Vi är positiva till många av de förslag och bedömningar som tas upp i betänkandet.

Dock har vi följande generella synpunkt

Vi anser att:

-Den cirkulära ekonomin måste än mer tydliggöras vid utformningen av insatserna för att stödja och stimulera Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Synpunkter på förordningsändringarna

I ändring i Myndighetsförordningen ska ett förtydligande införas som tydliggör betydelsen av en omställning från en linjär till en cirkulär ekonomi.

Vi föreslår därför följande lydelse i 6 § Myndighetsförordningen:

- Myndigheten ska verka för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling *med beaktande av Sveriges behov av omställning från en linjär till en cirkulär ekonomi.*

Därutöver anser vi att äganderätten till sitt eget avfall är en nyckelfaktor för ett cirkulärt samhälle.

Vi anser också att följande lydelse snarast bör införas i avfallslagstiftningen:

- Med hushållsavfall avses avfall från bostäder.

Synpunkter på hållbar upphandling för staten, kapitel 7

Vi anser att:

- De hållbarhetskrav som föreslås i en särskild förordning måste innehålla ett tydligt ansvar att upphandlingen följer principer för omställningen från en linjär till en cirkulär ekonomi. Det kan till exempel handla om att staten upphandlar en funktion i stället för en produkt om detta kan ge en produkt (eller ett material) en längre livslängd, innehålla återvunna råvaror mm.

Synpunkter på behovet av kunskap, forskning och innovation, kapitel 8

Vi anser att:

- I de förslag som läggs fram behöver det kompletteras med att i medelutlysningar, förändring av högskolelagens krav att främja hållbar utveckling i undervisningen etc. bör det tydligt framgå vikten av omställningen från en linjär till en cirkulär ekonomi.

Synpunkter på näringslivets roll i genomförandet, kapitel 11

Vi anser att:

- De bedömningar som läggs fram stödjer vi, men att det behöver kompletteras med att även krav på omställningen från en linjär till en cirkulär ekonomi är grundläggande.

Bakgrund till våra ställningstagande

Våra samhällen står inför ett paradigmskifte. Linjära resursflöden måste bytas mot cirkulära – en helt nödvändig omställning om vi ska kunna möta utmaningarna på miljö- och klimatområdet.

Fortfarande är vi mycket långt ifrån ambitionen att material av olika slag ska kunna cirkulera i samhället - från råvara till produkt till råvara av god kvalitet. Vissa kritiska material (exempelvis de 27 metaller som EU-kommissionen uppmärksammat) riskerar att gå förlorade helt om vi inte börjar cirkulera dem i högre utsträckning.

I en cirkulär ekonomi kommer det finnas en mångfald av lösningar, inte ett system eller en aktör, som samlar in, återvinner och återanvänder resurserna i det avfall som genereras. Nya lösningar, affärsmodeller och samarbeten kommer att etableras mellan marknadens aktörer och med en ökad digitalisering utvecklas också tjänsteutbudet. Denna utveckling måste bejakas.

Upphandling, privat och offentlig

En viktig nyckel för att driva på utvecklingen av cirkulär konsumtion och produktion är privat och offentlig upphandling. Upphandlingen bör styra mot cirkulära material och produkter, framförallt vad gäller användning av återvunna råvaror. För att stimulera efterfrågan på återvunnet material för vissa produkter bör det därför finnas krav på innehåll av en viss del återvunnet exempelvis för vissa plaster och vissa byggprodukter. Alla upphandlare bör också utbildas kring cirkulär ekonomi och möjligheterna med upphandling av återvunna råvaror.

Långsiktighet

För att våga investera i ny teknik, innovationer och infrastruktur behöver återvinningsbranschen nationellt, såväl som internationellt tydliga och långsiktiga regelverk och lagstiftningar att förhålla sig till. Avfall är inte längre en kvittblivningsfråga – avfall har värde och allt fler intressenter vill skapa affärer där avfall tas tillvara och används igen. Det är en utveckling i hållbar riktning, men en grundförutsättning för att skynda på den utvecklingen är att fler aktörer tillåts äga och besluta om sitt genererade avfall, samt införande av producentansvar för fler produkter. Då möjliggörs en mångfald av nya lösningar och tjänster.

Äganderätten till avfallet är en nyckelfaktor för verksamhetsutövarna

I Sverige har kommunerna monopol på hanteringen av hushållsavfall och därmed jämförligt avfall, vilket hämmar privata aktörers möjligheter att återanvända och återvinna avfallet som en resurs högre upp i avfallshierarkin. Vi behöver en tydlig lagstiftning där det klart framgår att verksamhetsutövare äger sitt eget avfall. Ett aktuellt rättsfall pågår just nu om frityroljor, trots att

Naturvårdsverket för ett drygt år sedan gav ut en vägledning om just detta avfallsslag och slog fast att det är verksamhetsutövaren själv som äger detta avfall.

De nordiska konkurrensmyndigheterna har analyserat den nordiska avfallsmarknaden och visat att den behöver förändras för att tydliggöra kommunernas olika roller och säkra att de inte sammanblandas. Avfallslagstiftningen måste utvecklas så att konkurrensen mellan privata och kommunala aktörer sker på lika villkor samt att ägandet och ansvaret för avfallet tydliggörs. Tillsammans med fler styrmedel som styr högre upp i avfallshierarkin och premierar återvunna råvaror så läggs grunden för ett långsiktigt regelverk som gör att företagen vågar investera i framtidslösningar för en cirkulär ekonomi.

Klimatet

Utsläppen av växthusgaser vid materialåtervinning är betydligt lägre än utsläppen vid produktion av nya råvaror. Metaller som återvinns har mycket hög klimatnytta jämfört med ny råvara. För exempelvis aluminium minskar koldioxidutsläppen med hela 96 procent med återvunnet istället för nytt aluminium, och för stål är utsläppsminskningen ca 90 procent. Skillnaden beror på att brytning av ny metall är mycket energikrävande.

Papper och kartong som återvinns innebär en besparing av träråvara. Eftersom träd binder koldioxid när de växer så bidrar återvinning av träråvara både till minskade utsläpp genom trädbesparing och minskade utsläpp genom energibesparing. Papper kan återvinnas drygt sex gånger innan pappersfibrerna är utslitna. Att använda återvunnet papper och kartong i stället för jungfruligt material minskar utsläppen med närmare 40 procent.

Plast som återvinns innebär en besparing av olja. När olja förbränns uppstår utsläpp av växthusgaser och återvinning av olja är därför en mycket viktig åtgärd för att minska utsläppen. Att använda återvunnen plast som råvara i stället för ny plast minskar koldioxidutsläppen med närmare 40 procent.

Stockholm den 28 juni 2019

Viveke Ihd
Återvinningsindustrierna